

AYDIN UĞUR ANISINA

Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi Açılış Konuşmasından*

Üniversiteye gitmeden önce benimle ilgili iki husus vardı: Bir; merak böceği beni ısırmıştı; bir de öyle bir böcek var mı bilmiyorum ama ahlakçılık böceği ısırmıştı... Ben ölmeden önce, doğduğumdan daha fazla şey bileyim gibi enayice bir niyetim vardı. Bir de "Altta kalanın canı çıkmasın," diye bir mottom oluşmuştu. Bu iki hikâyeye benim kariyerimi galiba biçimlendirmiş. Yani merak böceği üniversiteye sevk etti. Üniversitede bir şeyler üzerine giderken de o ahlak böceğinin ısırığının etkisi oldu.

"Üniversiteyi sular mı bastı?*" Üniversiteyi, evet, sular bastı, ikinci kata kadar. Ağır çalışan bir yapı. Söylemeye çalıştığım gibi metinde de, bu ağır çalışmanın başlıca sebebi biz kendimiz. Çünkü benim gördüğüm bu ulema takımı, başkalarının bünyesinde bir arada olması çok mümkün olmayan iki hasleti bir arada taşıyabiliyor: Bir yandan bayağı bir muhafazakârız. Ritüeller, usuller, terbiye aldığımız bilgi edinme terbiye tarzı konusunda iftiharla muhafazakârız. Ama işimiz de tam tersine yeni - yeniyi icat etmek, söylenmeyeni söylemek, bulunmayı bulmak. Dolayısıyla böyle, muhafazakâr yenilikçi gibi yeni bir yaratık, başka bir yaratık tahayyül etmek gerek. Bu bizim hem gücümüz hem de zaafımız. Eğer muhafazakârlık ağır basacaksa, bütün dünyada yerleşik çıkarlar yüzünden ağır basacaksa, bilgiye ihtiyaç hep devam edeceğinden üniversite denilen form çöker gider, biter. Bunda da belki birileri hayıflanır falan, ama işte o kadar.

Üniversite bu atlayışı yapamazsa, hiç şüphe yok, yani eski özlemini, bilgi ihtiyacını giderme, dünyamızı açma, öğrendiklerimizin ufkunu genişletme işlemi ayak sürürse, hiç şüphe yok, başka bilim üretme, araştırma yapma formları çıkacak. Dilerim bu güzelim çelişik camia bunun altından çıkar.

Aydın Uğur, 2020

(*) Uğur, A. (1 Ekim 2020). *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, açılış konuşması, <https://youtu.be/WPaqJLWYj7k>

(**) Uğur, A. (2020). Hakikatin Evini Sular mı Bastı? Dünyada ve Türkiye'de Bilim, Bilim İnsanları ve Üniversiteye Dair Bir Ufuk Turu. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 155-169. <https://doi.org/10.47613/reflektif.2020.0>

AYDIN UĞUR ANISINA

Aydın Hoca bir öğrencisine, meslektaşına, bölümüne, fakültesine, üniversitesine, bir kurum olarak üniversiteye, semtine, kentine, memleketine, canlı cansız bütün etmenleriyle gezegenine sahip çıkan, her birini koruyan, kollayan, hakkını savunan, onlar için mücadele eden, savaşan muazzam bir insandı.

Biz onun dert ettiklerini, bize öğrettiği yaklaşım ve araçlarla dert etmeye ve böylece onunla konuşmaya ve düşünmeye devam edeceğiz. *Reflektif*'in onun kaybından sonraki bu ilk sayısında, onun da bunu arzu edeceğine inanarak, Bilgi Sosyoloji Bölümü'nden çok sevgili öğrencilerinin cümleleriyle hocamızı anıyoruz.

Yağmur Nuhurat, Sosyoloji Bölüm Başkanı

Aydın Hoca aramızdan ayrıldığından beri birçok kişiden kendisi ile paylaştıkları güzel ve keyifli “an”ları dinleme imkanı buldum. Bunca insanın hayatında böylesine etkili izler bırakmasının ne kadar muazzam bir şey olduğunu düşünürken fark ediyorum ki bunun belki de en önemli sebebi Aydın Hoca'nın karşısındaki ile aynı “an”ı paylaşabilmesiydi. Aydın Hoca derdini dinler ve çare bulmaya çalışırdı, ilgi duyduğunuz konuları dinler ve bir ucundan yakalayarak ilginizi paylaşırdı, bir şeyi başardığınızda yaşadığınız mutluluğu dinler ve yüzünde sıcak bir gülümseme ile yürekte bir “helal sana!” derdi. Derslerinin asistanlığını yaptığım ve birlikte çalıştığımız zamanlarda beni dinledi, kararlar alabilecek alanımın olmasına hep özen gösterdi, inisiyatif almamı destekleyerek gelişmemi ve öğrenmemi sağladı. Şimdi kendisi ile güzel “an”lar paylaşabilme şansına sahip olabilmiş biri olarak bunların her birini hatırladığımda bir yandan burnumun ucu sızlarken bir yandan yüzümde bir tebessüm oluşuyor. Aydın Hocama minnettarım ve onu çok özliyorum.

Eylem Mercimek

Aydın Hocamızdan ilk defa ders aldığım dönem gelecek kaygısı nedeniyle düşünceli olduğum bir dönemdi. Öncesinde tek kelime konuşmamış olmamıza rağmen bunu fark edip beni kenara çekerek “İstediginde odama gel konuşalım, bakalım neymiş derdin.” demesi yalnızca 2 ders sürdü. İlgisine ve el uzatmaya bu kadar hazır olmasına o kadar şaşırıyordum ki utancımın kapısını çalıp dertleşmemiştim. Ne şanslıyım ki bu utancım Aydın Hocanın samimiyeti sayesinde kısa sürede uçup gitti ve sonrasında gerek akademiyle ilgili gerek günlük hayatla ilgili birçok konuda kendisiyle muhabbet etme imkânım oldu. Konu ne kadar sıradan olursa olsun, her zaman söylediklerinin hayatımın bir ucuna dokunduğunu hissettim. Her söylediği o kadar anlamlı geliyordu ki konuşmamız bittikten sonra kafamda cümlelerini tekrar etmekten kendimi alamıyordum. Hatta sık sık arkadaşlarıma Aydın Hoca diye birinin gerçek olamayacağını

AYDIN UĞUR ANISINA

esprisini yapıyordum. Tüm bu birikimine rağmen daha fazlasını öğrenmekten hiçbir zaman geri durmuyor ve yardımcı olabileceği her konuda el uzatabilecek kadar erişilebilir olmayı başarıyordu. Gerçek olamaz dediğimiz, her söylediğinden etkilendiğimiz, gıpta ederek izlediğimiz bu insan bir kapı ötemizdeydi. Aydın Hocanın varlığı beni her zaman daha iyi biri olmaya, daha çok öğrenmeye ve daha çok paylaşmaya itti. Bunun onu tanıyan herkes için geçerli olduğundan ve bu itici gücün hiçbir zaman kaybolmayacağından eminim.

Eray Topçu

Aydın Uğur'u (Aydın Hocamız) aynı kendi dediği gibi bir merak böceği ısırılmıştı. Her yeni öğretim yılında yeni keşfettiği başka bir konudan konuştuğunu görürken sarı yapraklı kâğıtlara muhtemelen saatlerce yazdığı notlarıyla gelirdi derslere. Hayatında birçok konuyla uğraştı Aydın Hoca ama en çok uğraştığı şeylerden biri de anlamaktı. Bir şeyleri anlamaya çalışmak için yürüdüğü hayat yolunda öğrencilerini de anlamak için çokça çaba gösterirken biz öğrencilerinin “kendilerini anlatma” yetisinin, kendi merakları ve ilgilerinin de peşindeydi. Derslerde konuşulan konular ve öğrenciler tarafından açılan meseleler bazen derslere yön verirdi. Ders sadece Aydın Hoca'nın o sarı sayfalarına yazdıklarıyla değil, dersin mekânı dâhil o dersi alan, orada bulunan tüm kişilerle eklemlenirdi. Aydın Hoca zorunlu eğitimin öğrencilerine vermekte pekiyi zorlandığı bir şeyi kendi dinleyicilerine iletme için çaba harcadı, merak.

Sınıfta parlayan tartışmaların şiddetlenmesine pek de karışmadı, hatta bazen yönlendirmeye bile çalışmadı. Suratında ufak bir tebessümle içindeki heyecanı hissedebiliyordunuz. Biz o tartışmalarda kendi düşüncelerimizin farkına varırken arkadaşlarımızı dinlemeyi ve karşıt fikirlerin ortak zeminde nasıl çarpışıp fırtınalar çıkarabileceğini gördük. Bize o meşhur standart kutunun dışında düşünmek için bazen de akıntıya ters veya düz değil de biraz daha sağa dönmemiz gerektiğini öğretmeye çalıştı. Biz çok şanslıydık ki onun açık kapı, ortak zemin öğretisini bu kadar benimseyişini birlikte çalışarak yaşadık. Kendi bildiklerimizi, kutunun dışında aradıklarımızı sözlerimizle ifade etmeye çalışırken o da bize bildiklerini anlattı. Aydın Hoca'nın yaptığı sadece “öğretmek” değildi aslında. Ya da öğretmekten anladığı sadece neyin ne olduğunu göstermek değildi. Dinlemeyi, görmeyi, tartışmayı, beklemeyi ve konuşmayı yaşamaktı.

Eylül Bombacı

*Bütün bu baskıların altında bunalan öğrencilere, Türkiye’de, çoğu hoca bir tür “olgunlaşma mentoru” olarak yaklaşmak zorundadır. Kolay bir iş değildir.**

AYDIN UĞUR

Prof. Dr. Aydın Uğur, Aydın Hoca, Aydın Hocam-Aydın Hocamız, kendisinin deyimiyle bir tür “olgunlaşma mentoru”. Bugün Aydın Hoca ile olan anılarıma baktığımda tekrardan ne kadar farklı bir insan, farklı bir akademisyen olduğunu; onun derslerini alıp, onunla sohbet edebilmiş her insanın ne kadar şanslı olduğunu – ne kadar şanslı olduğumu – düşünüp duruyorum. Farklı bir havası vardı Aydın Hoca’nın; sakinleştirici ve umut vericiydi, çok iyi bir dinleyiciydi. 2019 yılında verdiği Kültür Sosyolojisi’nin ilk dersinde kısa bir ders tanıtımı sonrası bütün dersi öğrencilerine; öğrencilerinin bugüne kadar neler yazdıklarına/çalıştıklarına; ileride ne yapmak istediklerine ve bu hedefleri için ne yapmayı planladıklarına ayırmıştı. Ders aralarında dersin nasıl gittiğiyle ilgili sorular sorar, cevaplara göre dersin gidişatını değiştirirdi. Her girdiği derste o da bir “öğrenci”ydi; bizlere – kendi adıma konuşmam gerekirse, bana – ne kadar bilirsek bilelim, her zaman ‘öğrenen kişi’ olmayı aşıladı. Derste yaşanan hararetli tartışmaları bir eli çenesinde, hafif bir gülümsemeyle izler; ödevleri verirken büyük bir konu seçer, bizim panik içerisinde birbirimize sorduğumuz “Nasıl yapacağız?” sorusunu her duyduğunda münzur bir şekilde gülümser, “E kütüphanede kaybolacaksınız artık.” der ve sarı not kâğıtlarını alıp sınıftan çıkardı.

COVID-19 sürecinde Küreselleşme dersinin tasarımı, literatür araştırması ve sunumları hakkında neredeyse her hafta toplarıydık. Bir ritüeldi bizim için bu toplantılar; hem birlikte çalışma, bilgiyi anlama ve yeni bir bilgi üretme alıştırmasıydı, hem de Aydın Hocamız ile haftalık konuşmamızdı. Önce birbirimize çalışmalarımız hakkında rapor verirdik, sonra o haftamızın nasıl geçtiğini, neler yaptığımızı anlatırdık. Aydın Hoca “Bakın ne öğrendim” diyerek bir konuya başlardı, sonra kendimizi – nasıl olurdu hala bilemiyorum – mail adresinde yaşadığı sorunlardan, bizim o hafta ‘gıcık’ olduğumuz olaylara kadar konuşup gülerken bulurduk. Aydın Hoca sadece akademik ders veren bir hoca değildi. Derslerinde ve ders aralarında yaptığı konuşmalarla, sohbetlerine serpiştirdiği anılarıyla – fıkralarıyla hayatı katman katman soyarak en nazik şekli ile öğretirdi. Söylediğiniz ve yazdığınız her kelimenin onda bir karşılığı olduğunu anlardım. Sanırım benim için, burada yazabildiğim bu kısacık retrospektif paragrafı ve niceleriyle, Aydın Hoca’yı Aydın Hoca yapanlardan bazıları bunlardı. Yaptığı – yaparak

* Uğur, A. (2020). “Hakikatin Evini Sular mı Bastı? Dünyada ve Türkiye’de Bilim, Bilim İnsanları ve Üniversiteye Dair Bir Ufuk Turu”. Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, s.164.

AYDIN UĞUR ANISINA

yapmayı da öğrettiği– iş kolay değildi. Biz de her gün şaşkınlıkla izledik Aydın Hoca’yı; o da munzur gülüşü ile bizi. Aydın Hoca’yı her zaman o gülümsemesiyle, kendine özgü tarzıyla, “canikom” demesiyle, seni iyice dinleyip “Şimdi şöyle yapabiliriz”le başlayan çözümleriyle, insanın tek bir hareketiyle derdinin olduğunu anlayışıyla, en son ana kadar ‘bilgi’nin peşinden koşuşuyla hatırlayacağım.

İyi ki varsınız hocam.

Lütfiye Çetin

Aydın Uğur ile ilk defa okul ortamından daha informal bir alanda tanışmıştım, Bilgi Doğada modulünün de gerçekleştirildiği Çanakkale, Güzelköy’de. Sosyoloji bölümü eğitimcileri ve öğrencilerini bir araya getirerek hem okul hem de bölümün değerlendirilmesi için bir “inziva” etkinliği düzenlenmişti. “Koskoca Aydın Uğur bizimle okul, bölüm, dersler üzerine mi tartışacak? Bizim derdimizi mi dinleyecek?” diye düşündüğümü hatırlıyorum. Ne kadar yanılmışım. Ki sadece okul üzerine tartışmamıştık; bazen kahvaltı yaparken bazen de köyde yürürken bizimle istekle sohbet etmişti. Dinlemeyi, paylaşmayı, insana değer vermeyi ne kadar önemseydiğini orada o sohbetlerle fark etmeye başlamıştım. Dersini almam ise daha sonraki yıllara denk geldi. Ders yapmazdı da hikâye anlatırdı sanki. Sanattan, siyasetten, felsefeden beslenerek kendine has üslubuyla öyle bir anlatı çıkarırdı ki, biz muhabbet ediyoruz sanırken aslında bize kültür teorileri açıklıyor, alanın içinden fikirler irdeletiyor olurdu. Derslerini tek yönlü işleme, bize düşünme ve tartışma alanı da açardı. Kendini eksik bulduğu bir konu varsa, dersinde ele alır, bizden de öğrenecekleri olduğunu vurgulayarak öğrencilerinin fikirlerine ve bilgisine de ne denli önem verdiğini gösterirdi. COVID-19 pandemisi sırasında verdiği bir dersinde, ders içeriği hazırlama ve anlatma görevlerini istekli öğrencileriyle paylaşması buna çok güzel bir örnektir. Hem balık tutmayı öğretir hem bizimle tutardı da. O alçakgönüllü, samimi yanına da böylece tanık olmuşum. Öğrencileriyle yeniden tasarladığı bu dersi bir de kitaplaştırmak istedi, uzun uzun çevrimiçi görüşmeler yaptık o dönem. Tek tek yazılarımızı okudu, cümle cümle düzenledi. Daha yayımlanmış bir makalemiz yokken bir anda kitap çıkarıyorduk ve bunda en büyük pay da işte o bizim koskoca Aydın Uğur’daydı. Öğrencilerine hem inancının hem güveninin sağlığını da böylece görmüştüm. Hala da çalışmamızı bu kadar sahiplenmesi ve bizi desteklemesine çok minnettarım. Ben bu anılarla tanıdım Aydın hocamı, çok insanın hayatına dokunduğunu gördüm. Çevresine her zaman sevgi ve saygıyla yaklaşan, olduğu yeri hep daha iyiye dönüştüren ve bunu yine sadece insanlar için yapan, durduraksız öğrenmenin peşinden giden ve bu süreçte öğrencilerini de yanına alan biri olarak Aydın hocamı sevgi ve saygıyla hatırlıyorum.

Simay Atakan

AYDIN UĞUR ANISINA

Aydın hocam hep bizleri titreten ve harekete geçiren biri oldu. Öğrendiklerimle üretmenin temel bir prensip olduğunu daha ilk dersinden öğrendim. Hayatı ciddiye almakla beraber dalgasını da geçerek en zor işleri kolay hale getirirdi. Merakıyla cezbettığı öğrencilerinin üzerine gider, daha çok araştırıp öğrenmeleri için teşvik ederdi. Derslerinde kendine has üslubuyla, yüzüne yerleşmiş bir gülümsemeye ve içten gelen bir nezaketle konuşurdu.

Derslerine hep koşarak gittim. Her şeyi esprili bir dille anlatmasını bilirdi hocam. Pandemiyle beraber dersler çevrimiçi olduğunda herkesin kameralarını açması için kendi kamerasını kapatırdı. İngilizce konuşurken aralarda fark etmeden kullandığı Fransızca kelimeleri anlamadığımızda “Siz de öğreniverin canım artık!” derdi. Bana akademi içerisinde bilmemenin verdiği utançtan sıyrılıp aslında öğrenmenin kolaylığını öğretti. Derslerine gelirken renkli gözlükleri ve zaman zaman göğsünde kabarttığı şık fularıyla her zaman özenliydi.

Covid-19 büyük hararetiyle yaşanırken Küreselleşme dersini pandeminin gerçekleriyle beraber yeniden kurgulayabilmemiz için bizi birkaç öğrenci olarak bir araya topladı. Her hafta çevrimiçi olarak görüşmemize aynı hevesle katılır, herkese ayrı ayrı hatırını sorar, her seferinde büyük teşekkürlerle ayrılırdı. Öğrencileriyle birebir ilgilenirdi. En ufak bir problem için saatlerini tek bir öğrencisine ayırabilen biri oldu Aydın hoca. Öğrencilerini dikkatle takip eder, “Sen bu ders hiç konuşmadın Yiğit her şey yolunda mı?” derdi. Herkese yardımcı olmak ister, güven verirdi.

Bilmez ama hocamın bana ilham olduğu şekilde, aslında “iyi yaşamak” gerektiği hep aklımdadır. Çok gezeceksin, çok okuyacaksın, çok insanla sohbet edeceksin ve dinleyeceksin. Söyledikleriyle beraber yaptıkları, öğrencileri olarak üzerimizde hiç farkında olmadığı büyük izler bıraktı. Ben Aydın Uğur’la tanıştığım için minnet duyuyorum. Aydın Hocama büyük sevgilerle.

Yiğit Erdoğan

Aydın hocadan çok şey dinledik, çok şey öğrendik, birlikte çok an, çok hayal; çok fikir, çok duygu paylaştık, iyi ki! Çok iyi hissettirdi hep, kendinden ve tecrübesinden büyük bir incelikle hiç mahrum bırakmazken, hatamıza da becerimize de, deneyip yanılmamız, değişebilmemiz, yapabilmemiz için bir yer bıraktı hep. Sorduğu sorularla düşündük, burnumuz da sürtüldü, keyiflendik de, desteğini her daim hissederek. Ardından hepimiz bir sorumluluktan bahseder bulduk kendimizi, ona cevap vermeye, bi nevi birlikte yürümeye, denemeye devam etmek istegimizden... Canlı, muzip ve yargısız bir merakın ve heyecanın eşlik ettiği enerjisine ve çokkk keyifli sohbetine doymak hiçbir şekilde mümkün değildi ki... Büyük bir eksik, özlem ve büyük bir iyi ki! Onun çok meşhur, duyması çok zevkli “...evet ve hayır...” cevabı gibi, yan yana. Canım Aydın hocam, muhabbetle!

Zeynep Altop

AYDIN UĞUR ANISINA

* * *

Aydın hocayla 2018 yılında Ayvacık'ta tanışmıştık. Sosyoloji bölümümüzün gidişatı, tasarımı ve mezuniyet sonrasında öğrencilere açabileceği kapılar üzerine kafa yorma vesilesiyle bir grup hoca, öğrenci ve mezun buluşmuş, kendi ölçeğimizde komisyonlar üstüne komisyon kurmuş-tuk. İşte bu toplantıların birinde yanıma başka bir yer bulamadığından oturmuştu ve vakit kaybetmeden yumuşacık bir vuruşla sallanmaktan bitap düşmemeye yemin etmiş bacağıma dokunarak “ne salladın yahu!” diyerek kısa soluklu sohbetimizi başlatmıştı. İki cümlede nasıl anlatayım, neresinden başlayayım senelerdir durmayan şu bacağımyı; ben de “durmaz o hocam” demekle yetindim. Sıcacık ama bir o kadar muzip gülüşünü unutamam. Tabii ardından patlattığı “salla salla, 20-30 seneye zaten sallayamacaksın” cevabını da öyle... O günden sonra onun kilimleri, viskileri ve düşünceye her daim alan açmasıyla meşhur odasına gider gelir oldum. Bölümdeki birçok hocam gibi yüksek lisans başvurularım sırasında da yardım ve nasihatlarını hiçbir zaman esirgememişti. Kapısı her zaman açıktı. Fakat akademik yol göstericiliği bir kenara, beni o odaya götüren her zaman Aydın hocanın kendine has muzip üslubu, sohbete ve düşünceye duyduğu derin sevgi oldu. Yeri geldi Amazon'dan sipariş ettiğim iklim krizine dair çizgi romanı koşa koşa götürdüm (kimbilir dolar ne kadardı o zamanlar), yeri geldi saatleri hayalimizdeki sosyolojinin anlatabileceği hikayeleri bıkmadan tartışarak geçirdik. Ben çekingen biriyimdir; hele de ilişkide olduğum insanların sıfatları dağ gibiyse. İletişime kendimden az az ekleyerek oradan çabucak sıvışmaya çalışırım genelde. Bu sefer öyle olmadı. Bir anda Aydın hocanın sayısız ünvanı silinmedi tabii ama arka planda kalabildi. Böylelikle, bize kısa süreli, tadı damağımda kalan bir arkadaşlık kaldı. Hocanın vefatının ardından arkadaşları, öğrencileri ve meslektaşları onun yarattığı ferah çalışma ortamından, üstesinden geldiği idarecilik görevlerinden, eleştirel düşünceye bağlılığından ve özlemlerle aradığı toplum hayallerinden bahseden yazılar yayımladılar. Ben ise onu sosyal kaygılarımı dindiren ve birlikte düşünmeye çağıran muzipliğiyle hatırlayacağım.

Mayıs Tokel